בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 12834-04-19 רוזן עו"ד ואח' נ' מפגש ריינה בע"מ ואח'
ע"א 5162-04-19 מפגש ריינה בע"מ ואח' נ' רוזן ואח'

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופטים יהודית שבח, סג"נ, יונה אטדגי, עידית ברקוביץ

מערערים
1. אייל רוזן עו"ד
2. ערן לב עו"ד
בעצמם

נגד

משיבים
1. מפגש ריינה בע"מ
2. זאהי נואטחה
3. זאהר נואטחה
4. עבלא נואטחה
5. פהד מזאווי
ע"י ב"כ עו"ד שכיב קובטי

פסק דין

השופטת י. שבח:

1. שני ערעורים על פסק דינו של בית משפט השלום בת"א-יפו מיום 31.12.2018 (השופט אהוד שוורץ) בת"א 19095-04-14, שהכריע בתביעתם של עוה"ד אייל רוזן ואהרן ערן לב - המערערים בע"א 12834-04-19 לתשלום שכר טרחה מוסכם, ולחילופין ראוי, בגין שירותים מקצועיים שסיפקו ללקוחותיהם - המערערים בע"א 5162-04-19 בטרם פוטרו על ידם, ולפיו נפסק לזכותם שכר טרחה בסך של 1,569,955 ₪ בגין "**הפחתת החוב**" לחברת הדלק סונול ובגין "**השיפור ו/או הפיצוי שבהסכם הפשרה**", וכן שכ"ט עו"ד בשיעור 14.16% ו 80% מאגרת משפט.

הסכם שכר הטרחה

2. חברת מפגש ריינה בע"מ, בעליה דאז סוהיל נוואטחה ז"ל (שה"ה זאהי נואטחה, זאהר נואטחה, ועבלא נואטחה הם יורשיו), ופהד מזאווי (להלן בצוותא- **ריינה**) היו הבעלים/המפעילים של תחנת דלק שהייתה קשורה עם חברת הדלק סונול (להלן - **סונול**) בהסכם ארוך טווח ממנו ביקשו להשתחרר, בהיותו, לעמדתם, הסדר כובל וכולל תנאים מסחריים מקפחים. במסגרת מאבקם זה מול סונול, התקשרו ריינה עם עורכי הדין אייל רוזן ואהרן ערן לב (להלן בצוותא **רוזן** או **עורכי הדין**) ביום 29.09.2007 בהסכם למתן שירותים משפטיים (להלן- **הסכם שכר הטרחה**) שלענייננו כך קובע:

תיק חיצוני:

"אנו נטפל מטעמכם בתביעה משפטית נגד סונול ל'שחרור' התחנה מבלעדיותה של סונול ו/או לקבלת פיצוי בגין גביית יתר של סונול בעבר ('פיצוי לעבר') ו/או לשיפור התנאים המסחריים של התחנה בעתיד בהשוואה לתנאים המסחריים הקיימים כיום ('שיפור לעתיד') (סעיף 1)
שכר טירחתנו יעמוד על 18% בתוספת מע"מ מהפיצוי לעבר וכן מהשיפור לעתיד שיושג כתוצאה מטיפולנו" (סעיף 2)
מובהר כי בגדר פיצוי לעבר תיחשב גם הפחתה מחובות של התחנה כלפי סונול... (סעיף 3)
אם השיפור לעתיד יהיה על דרך של הגדלת דמי השכירות הקבועים שהוצעו לכם עד כה על ידי סונול (18 אלפי דולר), יחושב שכר הטרחה בגין השיפור לעתיד על פי ההפרש בין דמי השכירות הקבועים שייקבעו לבין 18 אלפי דולר..." (סעיף 4)

ועל רגל אחת: הסכם שכר הטרחה זיכה את רוזן ב 18%+מע"מ מכל פיצוי או שיפור שיושג בהתקשרות עם סונול: הן לעתיד והן בהפחתת חוב עבר.

<u>השתלשלות העניינים</u>

3. תכתובת שניהלו רוזן מול סונול נשאה פרי, ובחודש דצמבר 2007 נחתם הסדר ביניים לרכישת דלקים לפיו ישלמו ריינה לסונול בתקופת הביניים שעד ליום 31.12.2008 עבור מוצרי הדלק שהם רוכשים ממנה מחירים מוזלים, תוך שכל צד שמר על טענותיו באשר למחיר הסופי, נושא שהושאר להכרעה בעתיד (להלן – **הסדר הביניים**).

4. ביום 24.02.2008 הגישו רוזן בשם ריינה לבית המשפט המחוזי בת"א תביעה לפיצוי כספי בסך של 15,000,000 ₪ נגד סונול, וסונול הגישה ביום 28.07.2008 תביעה שכנגד בגין חובות עבר ב"**סך של 4,458,261 ₪, בצירוף ריבית והפרשי הצמדה כדין החל מיום הגשת התביעה שכנגד ועד למועד התשלום בפועל**" (ת"א 1226/08).

5. לאחר הגשת התביעה ובמעורבות רוזן נחתמו בין ריינה לבין סונול ביום 29.12.2008 מספר הסכמים, שעניינם ההתנהלות לעתיד, ובליבתם "**הסכם העברת הפעלה**" לפיו הועברה/הושכרה הפעלת התחנה לידי סונול עד ליום 31.03.2028 תמורת "**דמי שימוש חודשיים... בסך של 45,000 ₪... בתוספת מע"מ ('דמי השימוש הבסיסיים')... בנוסף לדמי השימוש הבסיסיים, תשלם סונול לחברה החל מהיום הקובע ועד ליום 31.3.2018 מידי חודש בחודשו, תוספת בסך כולל של 63,000 ₪... ובכפוף לסכום שהוון... מיום 01.04.2018 ועד לתום תקופת הסכם זה... תשלם סונול לחברה דמי שכירות משתנים**" בהתאם לכמות הדלק הנמכרת.

ריינה וסונול הקפידו להדגיש כי "**הסכם זה אינו מתייחס לסכום זה ו/או לתביעה ו/או לתביעה שכנגד... ולא יהווה ויתור על זכויות ו/או טענות... בגין התקופה שעד לחתימת הסכם זה**" (להלן – **הסכמי 2008**).

6. בגין השיפורים שצמחו לריינה בהסכמי 2008 שולם לרוזן שכר טרחה בסך 570,000 ₪ + מע"מ (בכתבי בית הדין ניתן למצוא גרסאות אחרות באשר לסכום ששולם: 520,000 ₪ + מע"מ -סעיף 16 לסיכומי ריינה בבית משפט קמא, או 890,000 ₪- סעיפים 17, 21 לעיקרי הטיעון של ריינה בהליך הערעור, אך לפי פסק הדין של בית משפט קמא זהו הסכום ששולם בפועל). מכל מקום, הסכום ששולם לרוזן עבור הסכמי 2008 אינו נושא לערעור שלפנינו.

7. הדיונים בתביעת ריינה נכנסו להילוך גבוה. ביום 26.06.2011 נענה בית המשפט לבקשת סונול והתיר לה לתקן את כתב התביעה שכנגד על דרך הגדלת סכום תביעתה לסך 6,318,583 ₪. בהליך התקיימו שמונה דיונים מתוכם חמישה דיוני הוכחות. והנה, ביום 11.09.2012 ערב ישיבת ההוכחות האחרונה שאמורה הייתה להתקיים ביום 13.09.2012 שלחו ריינה לרוזן הודעה בזו הלשון:

"**עקב חילוקי דעות בינינו לגבי ניהול התיק, אנו מצטערים להודיעך שאנו נאלצים לפטר אותך מהמשך ניהול התיק. ע"כ הנך מתבקש להפסיק את הטיפול בתיק באופן מיידי ולא להגיע לישיבה של יום 13.9.2012. לגבי נושא שכר בטרחה שלכם אנו מציעים לקיים ישיבה בהקדם האפשרי**".

הוברר כי במסגרת משא ומתן עם סונול, בו יוצגו ריינה ע"י עו"ד ניזאר חדד ללא מעורבות רוזן, נחתם ביום 12.09.2012 מסמך "**עקרונות להסכם פשרה**" בו הוסכם כי "**לדמי השימוש והשכירות הקבועים בסעיף 7 להסכם העברת ההפעלה יתווסף מדי חודש סך של 20,000 ₪... וזאת למשך תקופה של שישים חודשים, החל מהתשלום שיועבר בחודש אוקטובר 2012...**". בהתאם לבקשה מוסכמת שהוגשה לבית המשפט ניתן ביום 13.09.2012 פסק-דין המורה על "**...דחיית התביעה והתביעה שכנגד ללא צו להוצאות**".

בהסכם הפשרה הסופי שנחתם עם סונול ביום 24.12.2012 נקבע, בין השאר, כי "**הוראות סעיף 7 להסכם ההפעלה ישונו כך שהחל מתשלום חודש אוקטובר 2012 יתווסף לדמי השימוש הנקובים בסעיף הנ"ל סך נוסף של 25,000 ₪ לחודש + מע"מ (ולא 20,000 ₪ כאמור בהסכם העקרונות), וזאת למשך תקופה של 60 חודש**".

8. בהתנהלותם לעיל אמנם הסדירו ריינה את הסכסוך בינם לבין סונול אך פתחו חזית חדשה עם עורכי דינם בנושא שכר הטרחה, ומשזו לא הוסדרה, הגישו רוזן נגדם תביעה כספית בגין שכר הטרחה המגיע להם, שהועמדה נכון ליום הגשתה, 13.04.2014, על סך 2,131,120 ₪.

רוזן טענו כי פוטרו ע"י ריינה שלא כדין לאחר שהובילו בשמם מול סונול מאבק משפטי במשך חמש שנים, וכי רק בשל פועלם זה הושג ההסדר. בהסתמך על הסכם שכר הטרחה תבעו את השכר המוסכם/ פיצויי קיום בגין דחיית התביעה שכנגד ובגין טובות ההנאה שצמחו לריינה בעתיד, ולחלופין עתרו לשכר ראוי. ריינה טענו להגנתם כי רוזן הכשילו את המשא ומתן עם סונול וסרבו להגיע לפגישות עמה, ומשכך עמדה לזכותם סיבה תמת לב להורות על העברתם מייצוג.

ביום 14.08.2014 שלמו ריינה לרוזן על חשבון שכר טרחתם, כתנאי לביטול עיקול זמני שהטילו על הכספים שאמורים היו להשתלם ע"י סונול, סך נוסף של 200,000 ₪ + מע"מ (236,000 ₪).

<u>פסק הדין</u>

9. לפסק הדין שלושה ראשים עיקריים:

האחד- קביעת החבות האישית. בית משפט קמא כי "**הסכמי 2008, הינם גם 'הסכמים אישיים'**" של המערערים 2-5 ש"**היו ערבים אישית להסכמים המקוריים מול סונול, וצד ישיר להליכים שהתקיימו בעניין , ובייצוג התובעים מ 2007**";

השני - קביעת זכאות עורכי הדין לפיצויי קיום. נקבע כי "**פיטורי התובעים, במועד ובדרך שנעשו, אינם עומדים במבחן של יושר והגינות...כריכת המשך הייצוג, ובאותה עת, בהגעה לסיכום שמשמעותו הפחתת השכר המוסכם המגיע לתובעים, מלמדת על השתחררות נעדרת תום לב, ושמחייבת תשלום פיצוי קיום לפי ההסכם**", וכי "**ההגעה להסכם הפשרה, תוך ויתור סונול על התביעה שכנגד, הינה הישג משמעותי בתיק, ונבע בעיקרו, לא בשל תרומתו של עו"ד חדאד, אלא בשל השלב המאד מתקדם בו נמצא התיק, ושהבשיל לאחר 5 שנים, וחמישה דיוני הוכחות...השלב המתקדם מאד בו נמצא התיק, הביא להבשלת הסכם הפשרה**".

השלישי - שומת פיצויי הקיום. נקבע כי משסונול ויתרה על כל חוב ריינה כפי הרשום בספריה, זכאים רוזן לנגזרת של 18%+מע"מ מהסכום שנתבע ע"י סונול ברכיב זה בכתב התביעה שכנגד המתוקן (6,318,353 ₪); אף ל 18%+מע"מ מהתוספת לדמי השימוש בסך 20,000 ₪ לחודש למשך תקופה של 60 חודשים. בה בעת נקבע כי את התוספת של 5,000 ₪ נושא הסכם הפשרה הסופי יש לזקוף לזכות ייצוגו של עו"ד חדאד. בית משפט קמא דחה את דרישת רוזן לשכר טרחה נוסף בגין החיסכון שנבע מוויתור סונול על הפרש מחירי הדלקים בתקופת הביניים עת קבע שהמו"מ על הסכמי ההפעלה מחודש דצמבר 2008 "בלע" לתוכו חיוב זה. מהסכום הכולל נוכה הסך של 236,000 ₪ ששולם ע"י ריינה כתנאי לביטול העיקול הזמני. בית המשפט הוסיף וחייב את ריינה בתשלום 80% מאגרת המשפט, לצד שכ"ט

עו"ד בשיעור 14.16% מסכום החיוב לאחר ניכוי הסכום ששולם, ובצירוף הצמדה וריבית עד לתשלום בפועל.

בפסיקתא שנחתמה ביום 24.01.2019 חויבו ריינה לשלם לרוזן סך של **1,569,914 ₪**, הוצאות הדיון ושכ"ט עו"ד בסך של **222,299 ₪** וכן אגרת בימ"ש בסך של 22,540 ₪, כשהסכומים לעיל כוללים הפרשי הצמדה וריבית כחוק החל מיום הגשת התביעה ועד ליום מתן פסק הדין. כל זאת, כאמור, בנוסף לסך של 570,000 ₪+מע"מ ששולם בגין הסכמי 2008 ובנוסף לסך 236,000 ₪ ששולם ב- 2014.

<u>ערעור ריינה</u>

10. בעיקרי הטיעון טענו ריינה כי ניתוק היחסים עם רוזן נבע "**מפגיעה באימון שבינם לבין המשיבים (שאין יסודה בחוסר מקצועיות ו/או רשלנות מצד האחרונים) אלא בטענה (שהוכחה) כי סירוב או התעלמות המשיבים מדרישת המערערים להתלוות אליהם להליך המו"מ בינם לבין 'סונול' ולהפסקת ההליך המשפטי היתה התעקשות בחוסר תתום לב שכל מטרתה היתה להקנות למשיבים שכ"ט גבוה יותר**..." וכי "**הפסקת ההתקשרות עם המשיבים היתה בתום לב ולשירות מטרה לגיטימית**...".

במהלך הדיון בערעור חזר אמנם בא כוח ריינה על הטענה, אך עיקר הדיון הוקדש לסכומי החיוב. נטען כי מלכתחילה, כבר בשלב חתימת הסכמי 2008, הציעה סונול ויתור הדדי על התביעות שבין הצדדים, בהלימה לליבת הסכם הפשרה אליו הגיעו בסופו של דבר, אבל רוזן המליצו שלא לקבל את ההצעה. כן נטען כי חיובם בפיצויי קיום, במובחן משכר ראוי סביר, אינו עולה בקנה אחד עם הנסיבות, עם הנחיית הפסיקה, ועם הנחיות והחלטות ועדת שכר הטרחה של לשכת עורכי הדין, עם הסומים שכבר שולמו בעבר, מה גם שאף הדרישה לשכר ראוי שהציגו רוזן, בגין 1,500 שעות חיוב – מופרזת. כן הושם הדגש על חיוב שכר הטרחה בגין דחיית התביעה שכנגד של סונול, עת נטען כי את סכום החיסכון יש לחשב לכל היותר מתוך סכום הקרן שתבעה סונול בכתב התביעה המקורי, 3,758,098 ₪, להבדיל מסכום התביעה המוגזם על פי התיקון משנת 2011, שהועמד על 6,318,583 ₪.

<u>ערעור עורכי הדין</u>

11. רוזן קובלים על קביעת בית משפט קמא לפיה שכר הטרחה בגין החיסכון במחירי הדלקים בתקופת הביניים נבלע בהסכמי 2008 ונכלל בסכום ששולם להם בגינם; כי יש לזקוף לזכותם גם את השיפור האחרון שבהסכם עם סונול - תוספת של 5000 ₪ לדמי השימוש; כי שכר הטרחה בשיעור 14.5% שנפסק לזכותם ע"י בית משפט קמא אמור לחול גם על המקדמה בסך 236,000 ₪ ששולמה להם בשלבים המוקדמים של ההליך; וכי היה מקום לחייב את ריינה במלוא אגרת המשפט.

דיון והכרעה

12. הפסיקה בהקשר לשכר טרחתו של עורך דין בתרחיש של ניתוק היחסים בינו לבין לקוחו במהלך הייצוג המשפטי ברורה למדי, ולפיה אין לחייב "**לקוחו של עורך הדין להתמיד בעיסקה כושלת, אפילו תסב לו – ללקוח – נזק כלכלי כבד, ובלבד שתספק לעורך הדין עבודה למען יוכל לבוא על השכר שקיווה לו...רשאי הלקוח לנתק את הקשר עם עורך הדין ולחדול מלהיזקק לשירותיו בכל עת, אפילו טרם הושלמה העיסקה שבקשר אליה נתבקשו שירותיו של עורך הדין**", שאז לא יהא זכאי עורך הדין "**...אלא לשכר הראוי ...ואין לחייב... בתשלום פיצויים בשיעור השכר המוסכם**" (ע"א 136/92 **ביניש-עדיאל עורכי-דין נ' דניה סיבוס חברה לבניין בע"מ**, פ"ד מז(5) 114, 125-124).

עם זאת נקבע כי "**יש להבדיל בין שימור יסוד האמון לבין הפיכת ההסכם בין עורך הדין ללקוח לנייר אשר הינו בגדר המלצה בלבד עבור הלקוח. אין מקום לאפשר ללקוח להשתחרר מן ההסכם אותו כרת עם עורך דין פלוני מבלי להיות חייב בתשלום פיצויי ציפייה, רק משום שהגיעה אליו הצעה מפתה יותר מעורך דין אלמוני**" (ע"א 8854/06 **חיים קורפו, עו"ד נ' משה סורוצקין**, פסקה 18, ניתן ב-20.03.2008).

וכפי שנקבע גם בת"א (ת"א) 2713/06 **יחיאל ואח' נגד מגדלי בארי**: "...**נותן השירותים המשפטיים אינו נתון לגחמת ליבו של המזמין ואינו צריך לדאוג לשאת חן וחסד לפניו מדי יום ביומו, שמא יפטרנו. אין עסקינן בזכות הדירה המתפרנסת מרגע לרגע, ואשר ניתן לבטלה בכל עת, לפי רצונו של מעניק הרשות. הסכם שכר טרחה אמנם איננו כתובה, אך עדיין אין הלקוח יכול להשליך את פרקליטו ברגע שימצא לעצמו הצעה מפתה יותר, בדמות פרקליט הגובה שכר טרחה נמוך יותר. הפסקה חד צדדית של ההתקשרות מצד הלקוח יכולה להיעשות בהתקיים סיבה הוגנת מוכחת, למשל: החלטתו של המזמין שלא להתקשר בפרוייקט בגינו הזמין את השירותים המשפטיים ולא לבצע כלל את העסקה אותה חשב לבצע; הפרוייקט נכנס למבוי סתום ואינו רווחי; הפרקליט אינו מבצע את מלאכתו במיומנות הסבירה; וכן הלאה. אין מדובר ברשימה סגורה. תוכח סיבה שכזו- ייפרדו הצדדים לשלום, וישולם לפרקליט שכר ראוי בגין העבודה שביצע עד להתנתקות. לא תוכח סיבה הוגנת, כפי האמור לעיל, יזכה הפרקליט המודח לפיצויי קיום"** (פסקה 5ד, ניתן ע"י הח"מ ב-28.06.2011).

13. טענת ריינה בעיקרי הטיעון, הגם שבמהלך הדיון בערעור כבר הועלתה בשפה רפה, לפיה נבע ניתוק היחסים עם רוזן מ"**טענה (שהוכחה) כי סירוב או התעלמות המשיבים מדרישת המערערים להתלוות אליהם להליך המו"מ בינם לבין 'סונול' ולהפסקת ההליך המשפטי היתה התעקשות בחוסר תום לב שכל מטרתה היתה להקנות למשיבים שכ"ט גבוה יותר**..." – חסרת יסוד משהוכח בבית משפט

קמא, לרבות מעדותו של עו"ד ניזאר חדאד, כי המשא ומתן עם סונול נעשה ע"י ריינה בסיועו, מאחורי גבם של רוזן וללא ידיעתם, וכי הם התוודעו לכך רק לאחר השגת ההסכם עת נתבקשו, יומיים לפני ישיבת ההוכחות האחרונה, לוותר על חלק משכר הטרחה המוסכם.

מסקנת בית משפט קמא לפיה "**הנתבעים התנהלו בחוסר תום לב, ושלא בדרך מקובלת, עת בחרו לנהל מו"מ ישיר מול נציגי סונול, ללא ידיעת התובעים, ללא עדכונם ביחס להתפתחות הדברים באופן מיידי, ושעה שמדובר בתיק מורכב, והתקשרות בת 5 שנים...התנהלות שכזו, מצד הנתבעים, אין בה תום לב ואין בה הגינות**". ולפיה "**פיטורי התובעים, במועד ובדרך שנעשו, אינם עומדים במבחן של יושר והגינות, והגם שיכול ושיקול מסחרי לגיטימי של הנתבעים היה ברקע העניין, עדיין כריכת המשך הייצוג, ובאותה עת, בהגעה לסיכום שמשמעותו הפחתת השכר המוסכם המגיע לתובעים, מלמדת על, השתחררות נעדרת תום לב, ושמחייבת תשלום פיצוי קיום לפי ההסכם**" - אך מתבקשת.

14. בית משפט קמא גם קשר את הקשר הסיבתי בין עבודת רוזן לבין הסכם הפשרה עם סונול וקבע כי "**התרומה של התביעה בניצוחם של התובעים, עד לאותו שלב, הייתה בהקשר זה, מהותית ומכרעת**", מש"**ההגעה להסכם הפשרה, תוך ויתור סונול על התביעה שכנגד, הינה הישג משמעותי בתיק, ונבע בעיקרו, לא בשל תרומתו של עו"ד חדאד, אלא בשל השלב המאד מתקדם בו נמצא התיק, ושהבשיל לאחר 5 שנים, וחמישה דיוני הוכחות, וערב דיון ההוכחות האחרון...**".

וכך העידה עו"ד פרום באת כוח סונול: "**אם לא היתה מוגשת התביעה סונול לא היתה מעולם באה מיוזמתה אומרת להם אני אשחרר לכם את הכספים, אני אמחק לכם את החובות**" (עמ' 40, שורות 10-13) "**אין ספק שסונול לא היתה מגיעה להציע את ההסכם הזה אם לא היתה תלויה ועומדת התביעה בבית המשפט**" (עמ' 54, שורות 1-2).

מסקנת בית משפט קמא לעיל עולה במובהק מחומר הראיות. נותר אפוא רק לבחון את טענות הצדדים באשר לסכומי החיוב, גבוהים מדי - לטענת ריינה, נמוכים מדי - לעמדת רוזן.

<u>ערעור ריינה</u>

15. סעיף 2 בהסכם שכר הטרחה קובע כי "**שכר טרחתנו יעמוד על 18% בתוספת מע"מ מהפיצוי <u>לעבר</u> וכן מהשיפור <u>לעתיד</u> שיושג כתוצאה מטיפולנו**", וסעיף 3 מדגיש כי "**מובהר כי בגדר פיצוי <u>לעבר</u> תיחשב גם <u>הפחתה</u> <u>מחובות</u> של התחנה כלפי סונול**" (ההדגשות של הח"מ).

ההסכם שותק באשר לאופן בו יחושבו אותם חובות לסונול לצורך כימות ה"פיצוי לעבר" וחילוץ שכר הטרחה ממנו.

ריינה לא חולקים עוד על קביעת בית משפט קמא לפיה "**דחיית התביעה הנגדית הינה הצלחה של התובעים ופיצוי <u>לעבר</u> שהושג בזכותם**", אולם הם מלינים על בסיס החישוב, קרי: על אימוץ הסכום שננקב בתביעת רוזן כמשקף את חוב העבר לסונול שממנו נגזרו אותם 18%.

16. בית משפט קמא הסתפק בקביעה לקונית לפיה "**משכך אני קובע כי יש לחייב את הנתבעים בתשלום 18%+ מע"מ מרכיב זה, וכאמור בסעיף 91.3 לכתב התביעה**". סעיף 91.3 לכתב התביעה מפנה לסעיף 91.1 שבו, המפרט את סכום התביעה שכנגד המתוקנת שהגישה סונול (6,318,353 ₪ נכון ליום 22.06.2011 המסתכם, כנטען, במועד הסכם הפשרה הסופי ב 6,584,878 ₪) וממנו גוזר 18% + מע"מ ונוקב בסכום שכר טרחה לעבר בסך של 1,398,628 ₪ כולל מע"מ, המתבטא בתוספת הפרשי הצמדה וריבית במועד הגשת התביעה בסך של 1,434,197 ₪.

תחשיב רוזן נסמך כולו על הסכומים הנקובים בתביעה שכנגד המתוקנת שהגישה סונול, בתוספת שערוכים, ובית משפט קמא אימץ תחשיב זה במלואו על דרך ההפניה בלבד, ללא כל הנמקה או הסבר, כאילו המדובר בנתון מוסכם, ולא בנתון הטעון הוכחה.

עניין זה מצריך ליבון.

17. כתב התביעה שכנגד שהגישה סונול נגד ריינה טרם בא לעולם בעת חתימת הסכם שכר הטרחה (29.09.2007). הוא הוגש לבית המשפט רק כשנה אחר כך, ביום 28.07.2008, ותוקן ביום 26.06.2011. אשר על כן הסכום שננקב בו אינו "תורה למשה מסיני" שאין להרהר אחריו בהקשר לחישוב הפיצוי לעבר ממנו ייגזר שכר הטרחה.

גם אלמלא הפסיקו ריינה את ייצוגם ע"י רוזן, וגם לו יצגו רוזן את ריינה עד לחתימת הסכמי הפשרה הסופיים עם סונול, עדיין היה מקום להידרש לפרשנות הסכם שכר הטרחה, משהמחלוקת בהקשר לפרשנותו התגלעה בין הצדדים עוד בשנת 2008, עת דרשו רוזן שכר טרחה בגין הסכמי 2008. רוזן עצמם טענו בכתב התביעה שהגישו כי "**ערב חתימת הסכמי 2008 הציגו התובעים לנתבעים את דרישתם לשכר טרחה... והתגלעה ביניהם מחלוקת לעניין פרשנות הסכם שכה"ט וגובה שכר הטירחה המגיע לתובעים על פיו לאור הסכמי 2008**" (סעיף 38 לתביעת רוזן), אף בהודעת הדוא"ל מיום 18.12.2008 (נספח ז למוצג 7 למוצגי המשיבים) בה ציינו "**הסכום האמור הינו פשרה מוסכמת, בהתחשב בעמדות שונות שהובעו לעניין פרשנות הסכם שכר הטירחה...**" (סעיף ה).

18. איתור כוונת הצדדים באשר למיהות אותם חובות עבר ולכימותם אך נדרש מאחר וריינה לא אישרו בשום שלב כי הסכום שנתבע ע"י סונול בכתב התביעה שכנגד, זה המקורי וזה מתוקן, משקף נכונה את חוב העבר האמתי. ההיפך הוא הנכון. ריינה, באמצעות מי אם לא באי כוחם רוזן, כפרו לאורך כל

הדרך בחוב שנטען בתביעה שכנגד. בכתב התביעה המתוקן שהגישו ביום 29.12.2011 טענו רוזן בשם ריינה כי "**החוב הנומינלי הנטען (והמוכחש) הוערך ע"י סונול למועד הגשת התביעה שכנגד בסך של 3,758,098. התובעים כופרים בחוב זה**", וכי "**אין לסונול כל עילה לחייבם 'במילוי ראשוני' ולחלופין - כי סכום המילוי הראשוני מופרך. אשר ליתרת הסכום: דרך חישובו אינה ידועה לתובעים ואינה מקובלת עליהם...**" (סעיף 162 לכתב התביעה המתוקן).

גם ב"**כתב תשובה מתוקן לתביעה שכנגד**" שהגישו רוזן בשם ריינה נטען כי סונול "**הפקיעה מחירים**", הפלתה לרעה את ריינה ביחס לתחנות אחרות, וכי "**חישוביה של סונול, בכתב תביעה שכנגד זה, מבוססים על אותם מחירים מופקעים ומפלים, כאשר חישוב נכון של התמורה המגיעה לסונול אל מול התשלומים שגבתה (שלא כדין) מהנתבעים שכנגד, מגלה כי סונול היא המצויה ביתרת חובה כלפי הנתבעים שכנגד...**" (סעיף 2.4). כן נטען כי "**סכום גביית היתר של סונול (דהיינו ההפרש שבין הסכומים שנגבו מהנתבעים שכנגד לבין 'מחירי השוק' ו/או מחירי הרכישה הראויים של מוצרי הדלק) בתקופות הנוספות נאמד בכ- 3.3 מיליון ₪...**" (סעיף 4);

אף הוכחשה הזכות לריבית פיגורים: "**מוכחשת עצם חבותם של הנתבעים שכנגד כלפי סונול בכלל ו/או בריבית פיגורים ומוכחש הסכום הנטען להיות 'ריבית הפיגורים' ו/או אופן חישובו. כאמור, לא הנתבעים שכנגד הם החייבים לסונול אלא להיפך. לחלופין, הנתבעים שנגד יטענו כי גם אם ייקבע כי הם חייבים סכום כלשהו לסונול, אין הם חייבים בריבית פיגורים בגינו, הואיל וסעיף ריבית הפיגורים אינו חל על אספקות דלקים... מה גם שבנסיבות העניין מדובר במחלוקת לגיטימית...**" (סעיף 21).

אין אפוא סיבה לייחס לסכום הנקוב בכתב התביעה שכנגד שהגישה סונול מעמד בכורה בהקשר לכימות חובות העבר.

19. נותרת השאלה על כנה, איך קובעים מהם אותם "חובות", שריינה הסכימו במועד כריתת הסכם שכר הטרחה, שביטולם או הפחתתם יקנה לרוזן שכר טרחה בשיעור 18% מסכומם?

משסוגיה זו לא לובנה ולא הוכרעה בבית משפט קמא, אין מניעה לחפש את המענה בדיני הפרשנות.

אומד הדעת - "**בפרשנות חוזה יש להתחקות אחר אומד דעתם הסובייקטיבי של הצדדים ואחר 'המטרות, היעדים, האינטרסים, והתכנית אשר הצדדים ביקשו במשותף להגשים'... לצורך כך על הפרשן להידרש בראש ובראשונה ללשון החוזה, המהווה נקודת מוצא לכל פרשנות וכן עליו להידרש לנסיבות החיצוניות האופפות את החוזה... גישה פרשנית זו נותרה על עומדה, כך נראה, גם לאחר**

שביום 26.1.2011 נכנס לתוקפו תיקון מספר 2 לחוק החוזים..." (רע"א 6565/11 **החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ נ' EMI MUSIC PUBLISHING LTD** , פסקה 12, ניתן ב-22.7.2014). פרשנות לרעת המנסח- נפסק, בהקשר לפרשנות הסכם שכר טרחה שנוסח ע"י עורך הדין: "... **עם כללים אלה נמנית ההלכה שלפיה מוטל נטל הראיה וההוכחה לקיומן של הסכמות בין הצדדים על שכמו של עורך הדין, ומשלא השכיל לנסח הסכם שכר טרחה סדור כדבעי – ייזקף עניין זה לחובתו. כפי שנקבע בעבר, 'האחריות לעריכת הסכם שכר טרחה, ובכלל זה האחריות לנסח את הסכם שכר הטרחה באופן ברור... מוטלת על עורך הדין...'. טעמו של כלל זה נובע מתוך הציפייה הטבעית מעורך הדין, בהיותו גורם מקצועי, החב חובת אמון וזהירות כלפי לקוחו, להסדיר את ההתקשרות בין הצדדים, ובמידת הצורך להאיר את עיני הלקוח בכל ספק, עמימות ואי-בהירות המתעוררים מההסכם**'" (ע"א 9648/16 **אורהייטק GIS בע"מ נ' חן אביטן משרד עורכי דין**, פסקה 39 לפסק דינו של השופט אלרון והאסמכתאות שם, ניתן ב-28.02.2018),

וכן: "**כלל הוא בפרשנות הסכמים כי במקרים שבהם 'כפות־המאזניים מעוינות', יש לפרש את ההסכם לרעת מנסחו... כלל זה קובע כי כאשר ניצבות לפני הפרשן שתי משמעויות סבירות במידה שווה פחות או יותר, כי אז יש להעדיף את המשמעות הנוחה יותר לצד שלא ניסח את המסמך...**" (ע"א 9609/01 **מול הים (1978) בע"מ נ' עו"ד שגב**, פ"ד נח(4) 106, 136).

20. וחזרה לענייננו:

הסכם שכר טרחה נוסח על ידי רוזן ביום 29.09.2007.

ההסכם מפריד בצורה ברורה ובהיגדים חד משמעיים בין פיצוי שיושג בעתיד - "**שיפור לעתיד**", לבין ביטול חובות עבר - "**פיצוי לעבר**".

החוב לסונול, כך כפי ההסכם, נמצא באכסניית "הפיצוי לעבר": "**אנו נטפל מטעמכם לקבלת פיצוי בגין גביית יתר של <u>סונול בעבר</u> ('פיצוי לעבר')...**" (סעיף 1);

וכן:

"**שכר טירחתנו יעמוד על 18% בתוספת מע"מ <u>מהפיצוי לעבר</u> וכן מהשיפור לעתיד שיושג כתוצאה מטיפולנו**" (סעיף 2 להסכם),

לשון ההסכם מדברת אפוא במובהק על חוב העבר, חוב קיים וידוע שכבר התגבש עד למועד כריתת הסכם שכר הטרחה, לא זה שיתגבש בעתיד, ושהפחתתו או ביטולו ייחשבו כפיצוי לעבר, ממנו ייגזר שכר הטרחה.

21. המסקנה לעיל נתמכת גם בגרסת עו"ד רוזן לפי התוודע לגובה החוב של ריינה לסונול בטרם נחתם הסכם שכר הטרחה. בכתב התביעה נטען כי עו"ד רוזן סיפק ייעוץ ראשוני "**לאחר לימוד העובדות**" (סעיף 12 לכתב התביעה), ובתצהיר שהגיש כתמיכה בבקשה לעיקול זמני ציין כי במסגרת הפגישה הראשונית, הרי "**לדברי זאהי ומיכאל עמד חוב זה אז על כ-4 מיליון ₪ והלך ותפח...**", כי לאחר שנבחר מתווה השכר על פי הצלחה "**נתבקשתי... לעצב את הסכם שכר הטרחה**", וכי "**הוסכם במפורש... כי הפחתה מחוב התחנה... תיחשב 'כפיצוי לעבר'...**" וכי "**חוב התחנה... הוצג לנו על ידי הלקוחות המקוריים... כחוב ממשי, הרשום בספרים, נובע מאי תשלום עבור מוצרים שסופקו ונתמך במסמכי הנהלת חשבונות**" (תצהיר מיום 08.04.2014, סעיפים 11.1, 11.5, 20).

22. זיהוי אומד דעת הצדדים להסכם שכר טרחה בגין ייצוג המבוסס על חיסכון מחוב שלא הוגדר, ככזה שבו החוב ממנו ייגזר החיסכון הוא כל סכום בו ינקוב בעתיד הנושה - אינו סביר! [השווה: תא"ק (מח-מרכז) 52527-12-11 **גרשגורן נ' הסתדרות העובדים הלאומית**, פסקות 47-54, ניתן ב-06.08.2014].

לשון ההסכם, אומד דעת הצדדים, כלל הפרשנות נגד המנסח והנסיבות הרלבנטיות, כולם בצוותא, מזמינים את המסקנה לפיה כיוונו הצדדים כי ביטול או הקטנת החוב הקיים לסונול שנוצר בתקופת העבר והתגבש עד לחתימת הסכם שכר הטרחה, הוא זה שייחשב כ"פיצוי עבר" המזכה את רוזן לשכר טרחה כנגזרת מהסכום המופחת, במובחן מחובות כלשהם שיצטברו בעתיד, או מסכום דרישה עתידית כלשהי שתעמיד סונול.

23. את שיעור החוב שהיה קיים בעת חתימת הסכם הפשרה ניתן להסיק בנקל מכרטסת הנהלת החשבונות של סונול, לפיה הסתכמו חובות התחנה באותו מועד בסך של **3,832,796.28 ₪** (מוצג 7ח לתיק מוצגי רוזן, "בקשת סונול לתיקון כתב תביעה שכנגד...", נספח 1, "כרטיס לקוח של תחנת מפגש ריינה...", דף 84).

הסקת שיעור החוב מכרטסת סונול עולה גם מתצהירו של עו"ד רוזן תצהיר מיום 08.04.2014 שצוטט לעיל: "**... חוב התחנה... הוצג לנו על ידי הלקוחות המקוריים... כחוב ממשי, הרשום בספרים, נובע מאי תשלום עבור מוצרים שסופקו ונתמך במסמכי הנהלת חשבונות**". עו"ד רוזן גם העיד כי "**...היתרה של סונול היא איזושהי יתרת חוב מכרטיס שבעצם משקף את כל הרכישות של התחנה מיום היווסדה כמעט, או מ-7 השנים האחרונות. ברגע שנשמט הקרקע תחת הבסיס לתחשיב של סונול, אז גם אין עילה לתחשיב שמראה שלסונול יש 6 מיליון שקל... או כל סכום שהוא**" (פרוטוקול הדיון בבית משפט

קמא מיום 21.11.2016, עמוד 82, שורות 24-27). קרי, גם לשיטתו סכום החוב הממשי הוא זה המופיע בכרטסת.

24. לא למותר לציין כי לאורך תקופת הביניים פרעו ריינה לסונול את החובות השוטפים, באופן בו גם בשלב הפנייה להליכים משפטיים בחודש אפריל 2008 היה חוב הקרן אותו תבעה סונול במסגרת התביעה שכנגד דומה בשיעורו לזה שהיה במועד חתימת הסכם שכר הטרחה. מכל מקום, הסכום שננקב בכתב התביעה שכנגד המתוקן הכולל לפי הנטען חובות שהצטברו במהלך השנים (שלא פורטו) וכן ריבית דרקונית, ושלא הוכח שהיה ריאלי, אינו יכול להיחשב לאותו חוב עבר אליו כיוונו הצדדים בהסכם שכר הטרחה.

אשר על כן, את מרכיב החיסכון לעבר יש לגזור מתוך החוב שהופיע בכרטסת סונול במועד כריתת הסכם שכר הטרחה, **3,832,796.28 ₪,** בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ממועד חתימתו.

<u>ערעור עורכי הדין</u>

25. גם רוזן חולקים על סכומי החיוב. הם קובלים על הימנעות בית משפט קמא לפסוק לזכותם סך של 373,955 ₪ המשקף לעמדתם 18% מהשיפור המתבטא בוויתור סונול על חוב הפרש מחירי הדלקים בתקופת הביניים דצמבר 2007- שנת 2008, בסופה נחתמו הסכמי 2008. בית משפט קמא קבע כי "**הדרישה בהקשר זה נבלעה וכוסתה במסגרת המו"מ והתשלום**" בסך 570,000 ₪ + מע"מ.

המחלוקת בנוגע לשכר הטרחה שהתגלעה בעקבות הסכמי 2008 הסתיימה בפשרה שהועלתה על הכתב ע"י רוזן בהודעת דוא"ל מיום 18.12.2008 (נספח ז למוצג 7 למוצגי המשיבים) לפיה "**לאחר חתימת הסכם העברת ההפעלה בתחנה בהתאם לדמי השכירות /השימוש העומדים כיום על הפרק, שכר הטרחה בגין "השיפור לעתיד" יעמוד על 570,000 + מע"מ...**", וכי "**על פי מקדם ההיוון הרלבנטי...הסכום שיופחת מדמי השכירות החודשיים בגין ההיוון כאמור יעמוד בהתאם לכך**..." (סעיף ג).

רוזן אמנם לא סייגו את ההסכמה לעיל ולא החריגו ממנה "שיפור לעתיד" ברכיב הפרש מחירי הדלקים לתקופת הביניים, אם יושג, אלא שלא היה הכרח בהחרגה זו, משום שהסכמי 2008 לא התייחסו כלל למחירי הדלקים אלא לדמי שימוש בלבד. אף נקבע בהם במפורש כי "**מוסכם על הצדדים כי הסכם זה אינו מתייחס לסכום זה ו/או לתביעה ו/או לתביעה שכנגד... ולא יהווה ויתור על זכויות ו/או טענות... בגין התקופה שעד לחתימת הסכם זה**".

נראה אם כך שהסך 570,000 ₪ + מע"מ שולם בגין "**השיפור לעתיד**" ברכיב דמי השימוש, ולא כלל "**שיפור לעתיד**" ברכיב הפרשי מחיר דלקים, שטרם בא לעולם באותה עת. הפרש מחירי הדלקים גם לא

נכלל בתביעה שכנגד המתוקנת (סעיף 13 לבקשה לתיקון כתב תביעה שהגישה סונול: "...**כי סונול טרם כימתה את שיעור החוב האמור והוא אינו כלול במסגרת התיקון המבוקש בבקשה זו**").

הסך של 373,955 ₪ שנתבע ע"י רוזן ברכיב זה מורכב, כפי הנטען על ידם בכתב התביעה, משני ראשים: האחד- סך של 214,629 ₪ המשקף 18% מהרווח הנובע מהפרשי דלקים (סעיף 93.4 לתביעה) והשני- סך של 128,500 ₪ המשקף 18% מהרווח שהשיגו ריינה כתוצאה מרכישת דלקים מצדדים שלישיים, לכאורה, בניגוד להסכם עם סונול. "רווח" אחרון זה שמתייחס לרכישת דלק מצדדים שלישיים אינו מעניינם של רוזן, ואין לאשרו.

הפועל היוצא הוא שיש לאשר לרוזן שכר טרחה נוסף בסך של 214,629 ₪ בגין תקופת הביניים.

26. טענה נוספת בפי רוזן הראויה להתקבל עניינה בשכר הטרחה שנפסק לזכותם ע"י בית משפט קמא בגין זכייתם בהליך ("**שכ"ט עו"ד בסך 14.16% מן הסכומים שנקבעו בסעיפים 3-2 לעיל**") שלא לקח בחשבון את המקדמה בסך 200,000 ₪+מע"מ ששולמה להם ואשר נוכתה מסכום הפיצוי הכולל ("**ובניכוי שנקבע בסעיף 4**"). אם שכר הטרחה שנפסק משקף נגזרת אחוזית מהחוב הפסוק, להבדיל מסכום נקוב, אין סיבה להפחית ממנו, בהקשר לחישוב שכר הטרחה, ובמובחן מהחיוב הסופי לתשלום, את המקדמה ששולמה על חשבון החוב.

27. רוזן אף מלינים על הימנעות בית משפט קמא לפסוק לזכותם גם 18% מתוך התוספת בסך של 5,000 ש"ח לחודש שהוספה לדמי השכירות בהסכם הפשרה הסופי.

הסכם העקרונות שזיכה את ריינה בתוספת של 20,000 ₪ לחודש לדמי השימוש והשכירות נערך בחודש ספטמבר 2012. ההסכם הסופי שהגדיל את דמי השימוש ל-25,000 ₪ לחודש למשך תקופה של 60 חודש נחתם מיום 24.12.2012, שלושה וחצי לאחר פיטורי רוזן ולאחר דחיית התביעה בהסכמה. הזמן שחלף והנתק שנוצר בייצוג מטים את הכף לעבר המסקנה כי התוספת האחרונה לדמי השימוש אינה יכולה להיחשב כפרי עבודתם של רוזן.

באשר לאגרת המשפט - משחלק מתביעת רוזן נדחה, ודאי לאחר קבלתו החלקית של ערעור ריינה, אין מקום לזכותם במלוא אגרת המשפט.

28. בטרם סיום אזכיר מושכלות ראשונים באשר לסמכותה הרחבה של ערכאת הערעור במאמציה להגיע להכרעה נכונה וצודקת. תקנה 462 לתקנות סדר הדין האזרחי קובעת כי "**בית המשפט שלערעור מוסמך ליתן כל החלטה שצריך היה לתיתה**", בית משפט קמא "**... ככל שיחייב העניין...**". כן ראו רע"א 3394/13 **בנק הפועלים** נ' **עו"ד חיים שפיגל מנהל עזבון המנוחה**, שם נקבע בין היתר כי "**בעלי דין**

אינם יכולים להניח כי ערכאת הערעור תתעלם מראיות שהוצגו לערכאה הדיונית" אף שאלו לא נכללו בתיקי המוצגים.

29. מוצע על ידי היא כדלקמן:

ערעורם של ריינה יתקבל באופן שחיובם בתשלום שכ"ט בגין "הפיצוי בעבר" ייעשה לפי נגזרת של 18% +מעמ מתוך הסך **3,832,796.28 ₪,** לו יתווספו ריבית והפרשי הצמדה ממועד חתימת הסכם הפשרה (חלף גזירת שכר הטרחה מתוך הסך 6,584,878 ש"ח).

גם ערעורם של רוזן יתקבל כך שריינה יחוייבו גם בתשלום שכר טרחה בגין תקופת הביניים בסך של 214,629 ₪ בתוספת ריבית והפרשי הצמדה מיום הגשת התביעה, ובאופן שסכום שכ"ט עו"ד בשיעור 14.16% יקח בחשבון גם את המקדמה ששולמה בהליך ביטול העיקול, 200,000 ₪ +מע"מ, קרי – תוספת של 28,320 ₪.

כן אציע כי מאחר ושני הערעורים התקבלו ישא כל צד בהוצאותיו, הערבונות יושבו, ותשלום/או השבה יתבצע תוך 45 יום מתום מצב החירום.

עידית שבח, שופטת, סג"נ

<u>השופט י. אטדגי</u>:

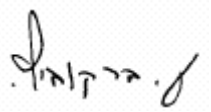
אני מסכים.

יונה אטדגי, שופט

<u>השופטת ע. ברקוביץ</u>:

אני מסכימה.

עידית ברקוביץ, שופטת

<u>התוצאה</u>

ערעור ריינה יתקבל חלקית באופן שחיובם בתשלום שכ"ט בגין "הפיצוי בעבר" ייעשה לפי נגזרת של 18% +מע"מ מתוך הסך **3,832,796.28 ₪**, לו יתווספו ריבית והפרשי הצמדה ממועד חתימת הסכם הפשרה (חלף גזירת שכר הטרחה מתוך הסך 6,584,878 ש"ח).

גם ערעורם של רוזן יתקבל חלקית כך שריינה יחוייבו גם בתשלום שכר טרחה בגין תקופת הביניים בסך של 214,629 ₪ בתוספת ריבית והפרשי הצמדה מיום הגשת התביעה, ובאופן שלסכום שכ"ט עו"ד בשיעור 14.16% יתווסף סך של 28,320 ₪.

כל צד יישא בהוצאותיו.

הערבונות שהופקדו בשני הערעורים יושבו למפקידים.

תשלום/או השבה יתבצע תוך 45 יום מתום מצב החירום.

ניתן היום, כ"ט אדר תש"פ, 25 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

יהודית שבח, שופטת, סג"נ אב"ד	**יונה אטדגי, שופט**	**עידית ברקוביץ, שופטת**